

EESTI KEEL
II kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA

Õppeaine nimetus	Eesti keel
Õppekava koostaja	Algõpetuse õppetool
Klass	4. klass
Õppeaine maht	6 tundi nädalas, 210 tundi aastas

ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID

Eesti keele õpetus taotleb, et õpilane:

- suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning anda hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- oskab kasutada ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

ÕPPESISU JA TEGEVUS

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Hääliku pikkuste eristamine.
- Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.
- Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.
- Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.
- Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.
- Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.
- Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamus avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamus küsimine. Lisateabe otsimine.
- Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).
- Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng.
- Erinevate strateegiatega kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).
- Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

- Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.
- Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.
- Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).
- Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamus sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute

sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.

- Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).
- Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.
- Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.
- Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.
- Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri
- Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäändud.

Tekstiloomine

- Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.
- Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.
- Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.
- Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
- Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).
- Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

- Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.
- Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi, kärbsed*). *h* õigekiri.
- *i* ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi-* ja *ki-*liite õigekirjaga.
- Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
- Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.
- Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.
- Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.
- Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus

- Sünonüümid. Antonüümid.
- Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

- Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik.
- Jaatava ja eitava kõne kasutamine.
- Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.
- Nimisõna.
- Omadussõna.
- Asesõna.
- Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Arvsõnade õigekiri.
- Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

- Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi.
- Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid.
- Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.
- Otsekõne ja saatelause.

ÕPPETEGEVUSED

1. poolaasta

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Tutvumine kasutatava õppekirjandusega
- Õpiesmärkide seadmine kooliaastaks
- Mini-uurimistö (küsimustest koosnev ankeet)
- Arutelu hea emakeeleoskuse vajalikkuse üle
- Arutelu pinginaabriga
- Paaristö valikvastustega testi täitmiseks
- Mõistatamise mäng klassis
- Ühine arutelu lemmiklooma teemal
- Ajurünnaku läbiviimine klassis
- Luuletuse esitamine klassis
- Info kogumine vanematelt oma vanavanemate ja sugupuu kohta
- Ühe oma pere vana eseme tutvustamine klassis
- Arutelu klassis vanavanemate päeva tähtsuse üle; jutustamine oma vanaemast
- Mängude edetabel ja nende esitlemine
- Arutelu arvutimängude üle
- Jutustamine oma huvidest ja hobidest
- Arutelu kiusamisest internetis; rühmatöö kiusamisest
- Ühine arutelu headuse ja head tegemise üle
- Jutustamine endast, oma lemmikmuinasjutust
- Rollides teksti lugemine
- Tuttava intervjuerimine
- Jõululuuletuse õppimine ja esitamine klassis
- Eesti jõulukommete kirjeldamine
- Oma pere jõulutradsioonidest jutustamine

Teksti vastuvõtt

- Tekstide lugemine, jutustamine ja analüüs
- Vajaliku info leidmine tekstist
- Teksti kohta küsimustele vastamine
- Teksti rollis jutustamine
- Loetu meeleolu hindamine eri liiki tekstide lugemine
- Teksti mõistmiseks võõrastele sõnadele seletuse otsimine
- Kirjand kui loovtöö, selle etapid
- Loo tegelase joonistamine, iseloomustamine, käitumise analüüsimine
- Jutustamine oma lemmikloomast
- Kahe eri arvamuse võrdlemine, nende põhiliste seisukohtade väljatoomine
- Teksti kokkuvõtlik esitamine
- Loo peamise mõtte sõnastamine
- Kaaslaste esinemise kuulamine, sellele hinnangu andmine
- Hinnangu andmine loetule
- Oma mälestuse jutustamine klassis
- Luuletekstide lugemine, nende meeleolu kirjeldamine
- Luuletuse peamõtte sõnastamine

- Teatmeteosest info otsimine
- Tundmatute sõnade tähenduse leidmine sõnastikust
- Sõnadele sünonüümide leidmine
- Varasema aja ja praeguse aja vanaemade võrdlemine
- Arvamuse avaldamine teksti/tekstis esineva probleemi kohta
- Fantaasialoo jutustamine
- Tekstist vajalike kohtade leidmine oma jutu tõestuseks
- Erinevate tekstide lugemine
- Loetud teksti põhjal tabeli täitmine
- Eakohaste raamatute lugemine
- Kirjandusteksti lugemine ja mõistmine
- Kahe vastandliku peategelase võrdlemine
- Küsimustele vastamine teksti põhjal
- Luuletuse lugemine, analüüs, võrdlemine ja oma arvamuse avaldamine; illustreerimine
- Teksti lugemine rollides
- Tekstist vajaliku koha ja info leidmine
- Lugude ühis- ja erijoonte leidmine (Venni diagramm)
- Loo peategelase kirjeldamine

Tekstiloomed

- Tutvumine vanasõnadega; lühijutt vanasõnast
- Oma teate edastamine morse abil
- Palale lõpu mõtlemine
- Valikvastustega testi koostamine
- Lemmiklooma pidajale meelepea kirjutamine
- Kuulamisprotokolli vormistamine
- Loo kirjutamine vanaemast või vanaisast
- Etteantud algusega jutu kirjutamine
- Mängujuhiste kirjutamine
- Kava koostamine
- Seenevihma retsepti kirjutamine
- Rühmatöö- plakati koostamine ja kujundamine
- Koomiksi kavandamine ja joonistamine
- Muinasjutu kirjutamine
- Intervjuu vormistamine
- Jõululuuletuse- või jutu kirjutamine

Õigekeelsus ja keelehoole

- Häälikute, tähtede ja tähestiku tundmine
- Sõnade lühendamise
- Häälikuühendi (täis- ja kaashäälikuühendi) õigekiri
- Sõnadele liite –gi ja –ki liitmine
- I ja j õigekiri (etteütlus)
- Sõnade silbitamise ja poolitamise harjutused
- Võõrsõnade tunnuste ja õigekirja harjutused
- Harjutused sõnaliikide (nimi-, omadus- ja asesõna) kohta
- Sõna kohta küsimuse esitamine
- Liitsõnade tundmine ja moodustamine
- Sõnade kokku- ja lahkukirjutamine
- Tegusõnade tundmine
- Tegusõna pöördvormide moodustamine
- Tegusõna ajavormide moodustamine ja korrektne kasutamine

2. poolaasta

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Ajurünnak ja arutelu loodushoiu teemal
- Ühine arutelu meie metsade loomadest
- Lühiesitlus klassis
- Arutelu, kuidas käituda ja mida meeles pidada matkal
- Rekordiraamatu koostamine klassis
- Arutelu klassis, kuidas käituda õnnetuse korral
- Tulevikuauto kirjeldamine klassikaaslastele
- Esitlus autodest
- Väitlus arvutite teemal
- Tehnikaalase uudise esitlemine klassile
- Arutelu mereröövlielu kohta
- Pinginaabriga teksti lugemine dialoogina
- Lemmiknäitleja tutvustamine klassis
- Arutelu teatriga seotud elukutsete kohta
- Muinasjuttude tundmise võistlus
- Näidendi esitamine klassis
- Pantomiiimimäng
- Nukunäidendi lavastamine
- Arutelu multifilmide teemal
- Multifilmivõistlus
- Liitsõnade moodustamise mäng
- Paaristöö pinginaabriga (uue sõna väljamõtlemine)
- Arutelu selle kohta, mida head ja halba saab sõnade abil teha
- Arutelu vanasõnade tähenduse üle
- Anekdoodimäng
- Ühine luuletuse päheõppimine – mälu treeningu ülesanne
- Ühine mõttekaardi koostamine
- Vanematelt kuulnud lugude jutustamine klassis
- Arutelu inimeste tarbimise kohta

Teksti vastuvõtt

- Looduselamusest jutustamine
- Loodushäälte kirjeldamine
- Loodushoiu kohta info otsimine internetist ja teabeteostest
- T-tabeli koostamine loodushoiust
- Teatmeteosest info otsimine
- Rollis jutustamine
- (Õpiku) sõnastiku kasutamine tundmatutele sõnadele seletuse otsimiseks
- Eakohaste raamatute lugemine
- Teksti lugemine, küsimustele vastamine, analüüs
- Jutustamine mereröövlitest
- Tegelase iseloomustamine katkendi põhjal, võrdlemine
- Küsimuste moodustamine potentsiaalsele intervjuueeritavale
- Teatri, etenduse ja tegelaste kirjeldamine
- Jutustamine viimasest teatriskäigust
- Internetist nukumuuseumide kohta info otsimine
- Jutustamine lemmikmultifilmist
- Peategelase meeolelu kirjeldamine loo vältel
- Loetud teksti kokkuvõtmine 6–7 lausega
- Luuletekstide lugemine ja analüüs
- Juhendi kirjutamine
- Teksti esitamine tegelaskõnena
- Vastuste otsimine erinevatele küsimustele

- Naljandite analüüs
- Teksti järgi seppade maja joonistamine
- Jutustamine oma lemmiktunnist
- Teksti põhjal sündmuste reastamine
- Nähtamatu tindi valmistamine juhendi põhjal
- Raamatututvustuste lugemine ja analüüs
- Jutustamine oma lugemiselamusest
- Eakohaste raamatute lugemine

Tekstiloome

- Ühest loomast lühiesitluse koostamine
- Loole lõpu kirjutamine
- Plakati loomine tundmatust loomast või linnust
- Võrdleva tabeli koostamine
- Reklaamteksti koostamine
- Skeemi joonistamine palas kujutatud pere liikmetest
- Loovtöö Sophie ja vaimu kohtumisest
- Algustähejutuke (või laused)
- Kirja kirjutamine; e-kiri
- Loovtöö kentsakast tegelasest

Õigekeelsus ja keelehoole

- Lauselõpumärkide kasutamine
- Järgarvsõnade moodustamine
- Arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine
- Liht- ja liitlausete tundmine ja kirjavahemärgistamine
- Nimede ja nimetuste algustäht
- Otsekõne ja saatelause tundmine
- Otsekõnelausete kirjavahemärgistamine
- Keeleteemade kordamine

LÕIMING

Algõpetuses kasutatakse kõiki viit lõimingu võimalust (ainetevahelised seosed, ajaline kooskõla, ainete kombineerimine, teemakeskne ehk multidistsiplinaarne, interdistsiplinaarne), et toetada õpilasel tervikliku maailmapildi tekkimist. Õpetus lähtub üldõppe põhimõtetest, mida toetab interdistsiplinaarne lõiming. Suund on metateemade käsitlemisele, milleks võivad olla väärtused, pädevused, mõisted.

Võõrkeeled

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse vastu.

Loodusõpetus

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesisid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale

Matemaatika

Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamist, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töodes.

Inimeseõpetus

Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist.

	Kirjandustekstides peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted.
Muusika	Eesti keele ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine. Kirjandusteose käsitlemine illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest
Kunstiõpetus	Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi.
ÜLDPÄDEVUSED	
Igas õppetunnis ilmnevad kõik üldpädevused (väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, matemaatikapädevus, ettevõtlikkuspädevus) rohkemal või vähemal määral. Lisaks on igas õppetunnis või õppetsükli üks või mitu pädevust (aine-, valdkonna-, üldpädevus) fookuses. Suund on pädevuste osakaalu suurendamisele võrreldes varasema teemakeskse õpetusega.	
Kultuuri- väärtuspädevus ja	Loetava ilukirjanduse ja aimetekstide alusel kujunevad õpilases esteetilis-emotsionaalsed ja kultuurilised väärtused. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Emakeele õpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.
Enesemääratluspädevus	Enesemääratluspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetavad erinevad lugemispalad kui ka õpilase igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide üle arutlemine. Enesemääratluse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning emakeele oskuse rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Õpipädevus	Eesti keele õppimine arendab olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erineva teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, mitmesuguste tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Õpilane suudab ennast selgelt ja viisakalt väljendada, arvestades erinevaid olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust. Arendades igapäevaselt sõnavara, esitletakse ja kirjeldatakse loovtöid, tutvustatakse ning põhjendatakse oma seisukohti.
Sotsiaalne kodanikupädevus ja	Emakeele tundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.
Digipädevus	Õpilane suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat õppimisel ja leida digivahendite abil vajalikku infot. Teab digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust.
Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilase osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Matemaatika-, loodus- ja tehnoloogiapädevus	Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.
LÄBIVAD TEEMAD	

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatusse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia innovatsioon ja	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutama oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisel.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPITULEMUSED	
Suuline ja kirjalik suhtlus	
<i>4. klassi lõpetaja:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; • annab lühidalt edasi kuuldu sisu; • väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; • esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; • väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; • kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; • esitab peast luuletuse või rolliteksti; 	
Teksti vastuvõtt	
<i>4. klassi lõpetaja:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; • leiab teksti peamõtte; • kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; 	

- leiab tekstist vajalikku infot;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;

Tekstiloome

4. klassi lõpetaja:

- jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- teeb oma tekstiga tööd;

Õigekeelsus ja keelehoole

4. klassi lõpetaja:

- märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- pöörab tegusõnu olevikus;
- moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
- kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- tunneb ära liitsõna;
- leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga.
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õppimist toetav hindamine

Kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu).

Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikust, arenguvestluste kaudu, Stuudiumist, trimestri tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töodelt (sh õpimapist).

KASUTATUD KIRJANDUS

http://www.oppekava.ee/index.php/P%C3%B5hikooli_valdkonnaraamat_EESTI_KEEL_JA_KIRJANDUS

Klassiõpetajale õpetamisest. Abimaterjale pedagoogiliseks praktikaks. Koostanud Uusen, A.,

Timoštšuk, I. Tallinna Ülikooli kirjastus, 2007

Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Toimetanud E. Kikas. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium, 2010.

Matthews, S. R., Lõfstrom, E., Poom-Valickis, K. Psühholoogia klassiruumis. Reflekteerivaks õpetajaks juhtumeid analüüsis. Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2008.

Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002

Jürimäe, M. Lugema õpetamise meetodika. Tallinn: Künnimees, 2003.

Hiiepuu, E. Aabitsa meetodiline juhend. TLÜ Haapsalu Kolledž. AS BIT, 2009.

Hiiepuu, E. Eesti keele meetodiline juhend. 1. klass, 2. osa. TLÜ Haapsalu kolledž. AS BIT, 2010.

Koolid, kus lugemine loeb. Kolm tegevusaastat. Koostanud Müürsepp, M. TLÜ kirjastus, 2009.

Laamann, A. Mängides lugema. Tallinn: Ilo, 2008.

Lastekirjanduse sõnastik. Eesti Lastekirjanduse Keskus, 2006.

Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.

Lukanenok, K., Tammemäe, T. Lugemismängud I, II, III. Tallinn: Koolibri, 2007.
 Müürsepp, M. Laps on hakanud lugema. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 1998.
 Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002.
 Lahi, R., Matesen, V., Muhel, I. Kirjatehnika käsiraamat õpetajale. Tallinn Valgus, 1990.
 Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine alus- ja algõpetuses. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
 Kalamees, E. Kus mu põial? TLÜ Rakvere Kolledž, 2006.
 Kõve, I.-M. Tarkus tunneb rõõmu inimlapsest. Tallinn, 1994.
 Kula, P. Õpilaste vasakukäelisusest tulenevad toimetuleku iseärasused koolis. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2008.
 Meyer, R, W. Vasakukäelisus? Tormikiri. 1998.
 Raadik, S. Mängime kirjutamist. Tallinn: kirjastus Tea, 2010.
 Uusen, A. Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest. Tartu: Atlex, 2006.
 Uusen, A. Põhikooli I ja II astme õpilaste kirjutamisoskus. Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste dissertatsioonid 19. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus, 2006.
 Müürsepp, M. Väärtuste kujundamine keele ja kõne õpetamise ja lastekirjanduse kaudu. –Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. TÜ eetikakeskus. TLÜ kasvatuseduste instituut, 2010.
 Valge, J. Keelelised väärtused väärtusarendusprotsessis. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. Tartu Ülikooli eetikakeskus. TLÜ kasvatuseduste instituut, 2010.

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Eesti keel
Koostaja(d)	Maila Jürgenson, Tõnis Hallaste, Elina Tsäko
Klass	5. klass
Õppeaine maht	3 tundi nädalas, 105 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Eesti keele õpetus taotleb, et õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat; • väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina; • arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust; • arendab õigekirjaoskust; • õpib mõtestatult lugema ja kirjutama eri liiki tekste; • õpib hankima teavet erinevatest allikatest; harjub kasutama sõnaraamatuid ja käsiraamatuid. 	
ÕPPESISU	

Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Kõik emakeeles käsitletavat teemad haaravad aineüleseid läbivaid teemasid.

Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ning vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ja aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel,

traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja -edastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides.

AEG	TEEMA	ÕPPETEGEVUS
I poolaasta	Kirjandiõpetus	Kirjandi ülesehitus, vormistus nii käsitsi kui ka arvutil, teemakohasus, ortograafia.
	Meedia	Raamatud ja trükiajakirjandus, tabelid ja diagrammid.
	Häälikud ja tähed. Ortograafia	Tähestik, häälikuühendite õigekiri. Silbitamine ja poolitamine.
	Lugemistehnikad	Efekttiivne lugemine.
	Kokku- ja lahkukirjutamine	Sõnaliigid, põhi- ja täiendsõna, kuuluvuse- ja liigireegel. Liitsõna ja liitega sõna.
	Õigekeelsussõnaraamat	ÕSi kasutamine. Töö sõnastikega nutitelefoniga ja arvutiga.
	Kirjeldav tekst	Kirjelduse kirjutamine.
II poolaasta	Algustäheortograafia	Nimi, nimetus, pealkiri.
	Jutustav tekst	Teksti ülesehitus.
	Arutlev tekst	Arutluse kirjutamine.
	Käändsõnad ja käänamine	Arv: ainsus, mitmus. Küsimuse esitamine. 14 käänat.
	Pöördsõna ja pöörded	Arv: ainsus, mitmus. Kõneliik: eitav ja jaatav kõne.
Ajavormid	Olevik, lihtminevik, täis- ja enneminevik.	

	Konspekt	Teksti või kuuldu põhjal kirjutamine. Konspekterimise näpunäiteid.
	Lauseliikmed	Alus ja öeldis.
	Lauseliigid	Liht- ja liitlause. Lihtlause alaliik koondlause.
	Sugulaskeeled	Soome-ugri ja läänemeresoome keeled
	Kuulamine	Passiivne ja aktiivne kuulamine.
	Esinemine	Ettekanded, vormistamine, rollimängud, rühmatööd.
	Kordamine	Keelemäng. Õppeaasta vältel õpitud materjali kordamine.

LÕIMING

Kirjandus	Kasutab õpitud keeleoskust ilukirjanduslike ja keeleliselt korrektsete tekstide loomisel. Loob uusi tekste kirjandustekstide alusel.
Loodusõpetus	Kasutab õpitud keeleoskust tekstide lugemisel ja uute tekstide loomisel.
Arvutiõpetus	Kasutab õpitud keeleoskust tekstide lugemisel ja uute tekstide loomisel.
Ajalugu	Kasutab eesti keeles omandatud teadmisi tekstide lugemisel ja loomisel. Oskab eristada fakte ja arvamusi.
Võõrkeeled	Kasutab eesti keeles omandatud teadmisi tekstide lugemisel ja loomisel. Oskab eristada fakte ja arvamusi.
Inimeseõpetus	Kasutab eesti keeles omandatud keeleteadmisi ja arutlusoskust oluliste temade käsitlemisel.
Kunstiõpetus	Kasutab eesti keeles omandatud väljendusoskust tööde teostamisel.
Matemaatika	Kasutab eesti keeles omandatud õigekirjaoskust arvsõnade kirjutamisel. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamise, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töedes.

Muusika	Muusikapalade abil õpitakse, kuidas olla hea kuulaja. Muusikaõpetuses järgitakse korrektset eesti keele kasutust.
----------------	---

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus	Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui kultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse sh meediasse.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Eesti keel toetab sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Enesemääratluspädevus	Enesemääratluspädevuse ja vastutustunde kujunemist toetatakse nii õpiku- kui meediatekstide kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii tundides kui loovtöedes.

Õpipädevus	Eesti keele tundides arendatakse olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Eesti keele kaudu saab õpilane ettekujutuse inimsuhetest ja selle abil kujundatakse suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilase osalemine projektitöös. See eeldab omaalgatust ja aktiivsust ning keeleteadmiste rakendamist ja täiendamist eri allikatest.
Digipädevus	Oskab arvutil tekste koostada ja vormistada. Kasutab MS Word'i ja Excel'i programme. Oskab kasutada erinevaid internetiallikaid ning veebisõnastikke.

LÄBIVAD TEEMAD

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.

Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

ÕPPETEGEVUS

Õppetegevusteks on

- lugemine,
- kuulamine,
- kirjutamine,
- teksti koostamine,
- teksti tõlgendamine,
- teksti mõistmine,
- õppekäik.

ÕPITULEMUSED

5. klassi lõpetaja:

- suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte ning annab hinnangu nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- loob õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning vormistab neid korrektselt;
- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada; • tunneb osaliselt eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- kasutab eale vastavalt ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

Suuline ja kirjalik suhtlus

5. klassi lõpetaja:

- valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- võtab loetut ja kuuldu lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

5. klassi lõpetaja:

- tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloomed

5. klassi lõpetaja:

- leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist;
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- tunneb kirjutamise põhietappe;
- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande);
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju);

- avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

5. klassi lõpetaja:

- tunneb eesti keele hääliküsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ning kirjavehemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu).

Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikust, arenguvestluste kaudu, Stuudiumist, trimestri tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töödelt (sh õpimapist). Iga trimestri esimeses tunnis teavitab õpetaja õpilasi sellest, millised on eesoleva trimestri jooksul nõutavad teadmised ja oskused.

Kaks korda aastas kirjutatakse trimestri kokkuvõtlik hinnang, milles analüüsitakse õpilase:

- emakeelealaseid teadmisi ja oskusi;
- hoolsust ja korrektsust töö tegemisel;
- õpetaja korralduste mõistmist ja nendele reageerimist;
- tugevaid külgi ja vajakajäämisi;
- taotletud õpitulemusteni jõudmist;
- arengut õppeperioodi vältel.

Töö loetakse sooritatuks, kui on vastatud õigesti vähemalt 50% ulatuses kontrolltöös esitatavatele küsimustele.

Etteütluste soovitatav pikkus 5. klassis on umbes 100 sõna, mille hulgas on ligikaudu 30 kriitilist ortogrammi. Loovtööde hinnangu andmisel arvestatakse töö sisu, õigekeelsust, teksti stiili, ülesehitust ja vormistust. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla.

KASUTATUD KIRJANDUS

Reet Bobõlski, Helin Puksand „Koma“ Kirjastus Koolibri, 2012

Haridus- ja Teadusministeerium „Põhikooli riiklik õppekava“

AINEKAVA ÜLDOSA

Õppeaine nimetus	Kirjandus
Koostaja(d)	Maila Jürgenson, Tõnis Hallaste, Elina Tsäko
Klass	5. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas

ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID

Kirjanduse õpetus taotleb, et õpilane:

- loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisostust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
- väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse
- ja kultuuriga;
- mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusostust;
- arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

ÕPPESISU

Kirjandustekstide valik Loetavad ja tundides käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingu, arvestades 5. klassi õpilastele kohaseid teemavaldkondi.

Teemavaldkonnad on kindlaks määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatusesmärke, kirjanduse kui kunstiliigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalset, väärtus- ja enesemääratluspädevust) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavat ja terviklikult loetavat kirjandusteoseid valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.

Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ning aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguiline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabeedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Valik terviklikult käsitletavatest teostest Õppeaasta vältel on kohustus lugeda terviklikult läbi neli proosateost ja üks luulekogu.

- Astrid Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist“ või mõni teine A. Lindgreni teos,
- Richard Roht „Jutte loomadest“,
- Kivirähki „Sirli, Siim ja saladused“,
- üks luulekogu omal valikul,
- üks uudisteos omal valikul. Uudisteos peab olema ilmunud viimase viie aasta jooksul ja olema vähemalt 100 lk pikk.

Soovitusliku kirjanduse loetelusse kuuluvad Silvia Rannamaa „Kadri“, Jüri Parijõgi „Teraspoiss“, Roald Dahl „Matilda“.

Rahvaluuletekstid

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud.

Looma- ja imemuinasjutud. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja Leelo Tungla ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loominguulukku.

Mõisted: Epiteet, kõnekäänd, võrdlus, muinasjutt, muistend, vanasõna.

LÕIMING

Eesti keel	Kasutatakse eesti keele tundides omandatud teadmisi ja oskusi ilukirjanduslike tekstide lugemisel, tõlgendamisel ja loomisel. Loetakse murdetekste ja õpitakse tundma eesti keel rikkust.
Loodusõpetus	Kasutatakse ilukirjanduslike tekstide, et tutvuda looduse ja loomadega.
Võõrkeeled	Tutvutatakse ilukirjanduslike tekstide kaudu võõrkeelest tõlgitud tekstide ja nende autoritega.

Muusikaõpetus	Rahvaluule käsitlemisel tutvutakse rahvalauludega ja õpitakse neid esitama.
Ajalugu	Vanade tekstide abil tutvutakse eesti ja teiste rahvaste ajaloo ja sellega seonduvaga. Peatükis „Kodumaa ja rahvas“ saadakse ülevaade Eesti Vabariigi väljakuulutamisest, sportlastest, mere- ja maadeavastajatest, sõjameestest. Koostatakse sugupuu. Peatükis “Raamatute suur võim” käsitletakse ajalooliselt raamatute saatust eri aegadel.

Kehaline kasvatus	Kirjanduse tunnis õpitakse tundma kuulsaid sportlasi.
Kunstiõpetus	Peatükis „Raamat kui kunstiteos“ annab ülevaatekaunistuste ja joonistuste tähtsusest. Iga käsitletava teose puhul räägitakse ka selle illustreerijast.

ÜLDPÄDEVUSED	
---------------------	--

Kultuuri- ja väärtuspädevus	Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel.
------------------------------------	---

Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Kirjanduse kaudu avardub õpilase maailmapilt ja ettekujutus inimsuhetest
---------------------------------------	--

Enesemääratluspädevus	Toetatakse vastutustunde kujunemist nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega.
------------------------------	---

Õpipädevus	Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
-------------------	--

Suhtluspädevus	Avardub õpilase maailmapilt ja ettekujutus inimsuhetest ning kujunevad suhtluspädevuse: suulise ja kirjaliku suhtluse oskused, suhtluspartneri arvestamine ning sobiva käitumisviisi valik, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskus.
-----------------------	---

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Funktsionaalne lugemisoskus on aluseks matemaatiliste tekstülesannete lahendamisel.
---	---

Ettevõtlikkuspädevuse	Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
------------------------------	--

Digipädevus	Oskab arvutil koostada ja vormistada tekste. Oskab leida kirjanduslikke tekste ning muud vajalikku informatsiooni internetist.
--------------------	--

LÄBIVAD TEEMAD	
-----------------------	--

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvus õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
---	--

Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
---------------------------------------	--

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
---	---

Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
--------------------------------	--

Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
-----------------------------	---

ÕPPETEGEVUS

Õppetegevusteks on:

- lugemine,
- kuulamine,
- kirjutamine,
- teksti koostamine,
- teksti tõlgendamine,
- õppekäik.

ÕPITULEMUSED

5. klassi lõpetaja:

- on lugenud eakohast erizanrilit väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
- mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
- jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
- kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

Lugemine

5. klassi lõpetaja:

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
- loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

5. klassi lõpetaja:

- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;
- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes
- kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

5. klassi lõpetaja:

- koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

5. klassi lõpetaja:

- tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele.
- seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust.

Esitamine

5. klassi lõpetaja:

- esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

5. klassi lõpetaja:

- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õppimist toetav hindamine

Kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu).

Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikust, arenguvestluste kaudu, Stuudiumist, trimestri tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töodelt (sh õpimapist). Iga trimestri esimeses tunnis teavitab õpetaja õpilasi sellest, millised on eesoleva trimestri jooksul nõutavad teadmised ja oskused. Kolm korda aastas kirjutatakse trimestri kokkuvõtlik hinnang, milles analüüsitakse õpilase:

- kirjandusealaseid teadmisi ja oskusi;
- hoolsust ja korrektsust töö tegemisel;
- õpetaja korralduste mõistmist ja nendele reageerimist;
- tugevaid külgi ja vajakajäämisi;
- taotletud õpitulemusteni jõudmist;
- arengut õppeperioodi vältel.

Loovtööde hinnangu andmisel arvestatakse töö sisu, õigekeelsust, teksti stiili, ülesehitust ja vormistust. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnangut andes arvestatakse valdavalt töö sisu.

Hinnangu andmisel on tähtis, et õpilase kirjanduslik loovus leiaks toetamist ja tunnustamist.

KASUTATUD KIRJANDUS

Kätlin Kaldmaa, Anni Kalm „Ilmast ilma” - 5. klassi kirjandusõpik, Kirjastus Koolibri, 2015

Haridus- ja Teadusministeerium „Põhikooli riiklik õppekava“

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Eesti keel
Koostaja	Maila Jürgenson, Karl Pütsepp, Aarne Ruben
Klass	6. klass
Õppeaine maht	4 tundi nädalas, 140 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	

Eesti keele õpetus taotleb, et õpilane:

- austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat;
- väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina;
- arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendab õigekirjaoskust;
- õpib mõtestatult lugema ja kirjutama eri liiki tekste;
- õpib hankima teavet erinevatest allikatest; harjub kasutama sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

ÕPPESISU

Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Kõik emakeeles käsitletavat teemasid haaravad aineüleseid läbivaid teemasid.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ning vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ja aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja edastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

AEG	TEEMA	ÕPPETEGEVUS	
I poolaasta	Kirjandiõpetus I	Kirjandi ülesehitus, vormistamine nii käsitsi kui ka arvutil, teemakohasus, ortograafia, stiil, tekstitüübid.	
	Emakeele mitmekülgsus ja suhtlus	Kirja- ja argikeele erinevused, murdealad ja murded, sõnaraamatud, viisakas suhtlemine.	
	Ajakirjandus ja teabetekst	Pildid ajakirjanduses, ajakirjanduslik tekst meedias, trükiajakirjanduse žanrid, karikatuur, diagramm, tabel, skeem, fakt ja arvamus, blogi.	

	Täheortograafia	Tähestik, häälduspõhimõtted, sõna tüvi, sulghäälikud algvormis, ülipikk <i>s l-i, m-i, n-i, r-i</i> järel; <i>h</i> sõna alguses ja lõpus; <i>i</i> ja <i>j</i> erijuhud; liitsõna ja liitega sõna, võõrsõnade õigekiri.
	Heli ja keel. Häälikud	Täis-, kaas- ja sulghäälik, rütm ja silp, poolitamine, lühendamine.
	Algustäheortograafia	Nimi, nimetus, pealkiri. Ajaloosündmused.
	Omadussõnad	Omadussõnade võrdlemine, õigekiri (liited, sidekriipsu kasutamine, täpsustavad täiendsõnad).
II poolaasta	Kirjandiõpetus II	Kirjandi eeltöö ja kirjandi kirjutamine.
	Film ja teater	Filmi ja teatri mõisted, tekstide lugemine, arutlemine, analüüsimine.
	Kiri ja e-kiri	Ümbriku vormistamine, kirjade erinevad stiilid.
	Arvsõnad	Põhi- ja järgarvsõnad, arvsõnade käänamine, arvsõnade kirjutamine sõnades.
	Asesõnad	Asesõnade liigid, asesõnade käänamine. Referaat.

	Lauseõpetus	Liht- ja liitlause.
	Kirjavahemärgistus	Liitlause ja otsekõne kirjavahemärgistamine.
	Mitmesugused allikad	Rühmatööd, info otsimine internetist.
	Alustekst	Uurimistöö, kirjutamine alusteksti põhjal.
	Kordamine	Õppeaasta vältel õpitud materjali kordamine.

LÕIMING

Kirjandus	Kasutab omandatud keeleoskust tekstide lugemisel Kasutab õpitud keeleoskust ilukirjanduslike ja keeleliselt korrektsete tekstide loomisel.
Loodusõpetus	Kasutab õpitud keeleoskust tekstide lugemisel ja uute tekstide loomisel. Teeb referaadi loodusõpetuse ainetel.
Arvutiõpetus	Kasutab korrektset keelelist väljendusoskust. Oskab otsida ja leida vajalikku infot.
Ajalugu	Kasutab eesti keeles omandatud teadmisi tekstide lugemisel ja loomisel. Oskab eristada fakte ja arvamusi. Teeb referaadi ajaloo ainetel.
Võõrkeeled	Kasutab eesti keeles omandatud teadmisi võõrkeelte õppimisel.
Inimeseõpetus	Kasutab eesti keeles omandatud keeleteadmisi ja arutlusoskust oluliste teemade käsitlemisel.
Kunstiõpetus	Kasutab eesti keeles omandatud väljendusoskust tööde teostamisel. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi.
Matemaatika	Kasutab eesti keeles omandatud õigekirjaoskust arvsõnade kirjutamisel. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamist, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või –ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus	Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui kultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse sh meediasse.
------------------------------------	--

Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Eesti keel toetab sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Enesemääratluspädevus	Enesemääratluspädevuse ja vastutustunde kujunemist toetatakse nii õpiku- kui meediatekstide kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii tundides kui loovtöodes.
Õpipädevus	Eesti keele tundides arendatakse olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Eesti keele kaudu saab õpilane ettekujutuse inimsuhetest ja selle abil kujundatakse suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Ettevõtlikkuspädevuse	Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilase osalemine projektitöös. See eeldab omaalgatust ja aktiivsust ning keeleteadmiste rakendamist ja täiendamist eri allikatest.
Digipädevus	Kasutab MS Word'i ja Exceli'i programme. Oskab leida internetiallikatest vajalikku informatsiooni ning kasutada veebisõnastikke.

LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	
<p>Õppetegevusteks on</p> <ul style="list-style-type: none"> • lugemine, • kuulamine, • kirjutamine, • teksti koostamine, • teksti tõlgendamine, • teksti mõistmine, • õppekäik. 	
ÕPITULEMUSED	
<p><i>6. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali; • teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte ning annab hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult; • tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada; • loob õppetöös ja eluks vajalikke tekste ning vormistab neid korrektselt; • tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada; • tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; • kasutab ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid. <p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p><i>6. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust; • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; 	

- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

6. klassi lõpetaja:

- tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloom

6. klassi lõpetaja:

- leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist;
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- tunneb kirjutamise põhietappe;
- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ning täita lihtsamaid planke ja vorme;
- avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

6. klassi lõpetaja:

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ning kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsid ja hinnates.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õppimist toetav hindamine

Kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilasi teavitatakse õppe-eesmärkidest ja eeldatavatest õpitulemustest õppeperioodi alguses. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku leppinud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu).

Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta Stuudiumist, trimestri tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töödelt (sh vihikust ja õpimapist).

Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust, põhireeglite tundmist. Etteütluste soovitatav pikkus 6. klassis on umbes 125 sõna, mille hulgas on ligikaudu 35 kriitilist ortogrammi.

KASUTATUD KIRJANDUS

Reet Bobõlski, Helin Puksand, Margit Ross „Punkt“, Kirjastus Koolibri, 2013 Haridus- ja Teadusministeerium „Põhikooli riiklik õppekava“

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Kirjandus
Koostaja(d)	Maila Jürgenson, Karl Pütsepp, Aarne Ruben

Klass	6. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
<p>Kirjanduse õpetus taotleb, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi; • väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga; • mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust; • arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse; • kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid; • laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma; • annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid; • hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid. 	
ÕPPESISU	
<p>Kirjandustekstide valik</p> <p>Loetavad ja tundides käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades II kooliastmele kohaseid teemavaldkondi.</p> <p>Teemavaldkonnad on kindlaks määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatusesmärke, kirjanduse kui kunstiliigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalset, väärtus- ja enesemääratluspädevust) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavat ja terviklikult loetavat kirjandusteoseid valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.</p> <p>Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ning aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.</p> <p>Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad jms.</p> <p>Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.</p> <p>Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.</p> <p>Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.</p> <p>Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.</p> <p>Valik terviklikult käsitletavaid teoseid</p> <p>Õppeaasta vältel on kõigi rühmade õpilastel kohustus lugeda terviklikult läbi neli proosateost ja üks luulekogu.</p> <p>Kohustuslikud tervikteoseid:</p>	

1. Eno Raud „Kalevipoeg”;
2. Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused”;
3. S. Rannamaa „Kadri” või A. Lindgren „Röövlitütar Ronja” või A. Pervik „Arabella, mereröövli tütar”;
4. F. Molnar "Pal-tänava poisid”;
5. Uudisteos vabal valikul (I ja II rühmal vähemalt 100 lk, III rühmal vähemalt 50 lk pikk ja ilmunud viimase kümne aasta jooksul).

I rühmas lisaks:

1. Gerald Durrelli Korfu-triloogiast omal valikul („Minu pere ja muud loomad” või „Linnud, loomad ja sugulased” või „Jumalate aed”);
2. Alfred J. Churchi ümberjutustus eeposest „Odüsseia”;
3. O. Preussler „Krabat”;
4. Üks eesti autori luulekogu omal valikul.

II rühmas lisaks:

Rahvaluuletekstid

Looma- ja imemuinasjutud. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid

Sissevaateid Harri Jõgisalu, Oskar Lutsu ja Leelo Tungla elu-, tegevus- ja loomingulukku.

Mõisted: epiteet, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, vanasõna, võrdlus.

LÕIMING

Eesti keel	Kasutatakse eesti keele tundides omandatud teadmisi ja oskusi ilukirjanduslike tekstide lugemisel, tõlgendamisel ja loomisel. Loetakse murdetekste ja õpitakse tundma eesti keel rikkust. Tutvutakse meediatekstidega.
Ajalugu	Saada teada ilukirjanduslike tekstide abil sellest, kuidas elasid meie esivanemad möödajärgel. Eesti filmikunsti ja teatri ajalugu. Tutvumine eesti rahva ajalooliste suurkujudega.
Kunstiõpetus	Erinevate kunstiliikide seos kirjandusega. Teoste käsitlemisel rõhutada illustraatori tähtsust selle mõjus. Koomiksid kui kirjandusliiki.
Inimeseõpetus	Inimestevaheliste suhete käsitlemine kirjandusteoste põhjal. Inimese osa ühiskonnas.
Loodusõpetus	Kasutatakse ilukirjanduslikke tekste, et tutvuda looduse ja loomadega.

ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Kirjanduse kaudu avardub õpilase maailmapilt ja ettekujutus inimsuhetest
Enesemääratluspädevus	Toetatakse vastutustunde kujunemist nii meedia- ja ilukirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega.
Õpipädevus	Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Avardub õpilase maailmapilt ja ettekujutus inimsuhetest ning kujunevad suhtluspädevuse: suulise ja kirjaliku suhtluse oskused, suhtluspartneri arvestamine ning sobiva käitumisviisi valik, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskus.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Funktsionaalne lugemisoskus on aluseks matemaatiliste tekstülesannete lahendamisel.
Ettevõtlikkuspädevuse	Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Digipädevus	Oskab arvutil koostada ja vormistada tekste. Oskab leida kirjanduslikke tekste ning muud vajalikku informatsiooni internetist.
LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvus õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvus tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	
<p>Õppetegevusteks on</p> <ul style="list-style-type: none"> • lugemine, • kuulamine, • kirjutamine, • teksti koostamine, • teksti tõlgendamine, • teksti mõistmine, • õppekäik. 	
ÕPITULEMUSED	
<p><i>6. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi; • mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; • tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi; • mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes; • jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt; • kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt; • kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti. <p>Lugemine</p> <p><i>6. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut); • loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist; • tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, elamustest ja –kogemustest. <p>Jutustamine</p> <p><i>6. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel; • jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; • jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu. 	

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

6. klassi lõpetaja:

- koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

6. klassi lõpetaja:

- tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele.

Teose mitmetähenduslikkuse mõistmine

6. klassi lõpetaja:

- seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust.

Esitamine

6. klassi lõpetaja:

- esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õppimist toetav hindamine

Kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu).

Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta arenguveestluste kaudu, Stuumiumist, poolaasta tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töödelt (sh õpimapist).

Ainekava õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti. Poolaastahinde kujunemisel on kaalukam roll loetud teoste vastamistel ja kontrollitööde tulemustel.

Kuna hindamine on kirjandusõpetuses väga raske probleem, sest kunsti puhul on alati tegemist subjektiivsusega ning loovuse hindamiseks puuduvad kriteeriumid, on omaloominguliste tööde puhul soovituslik lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti, kirjalike ülesannete hindamisel hinnata rohkem töö sisu kui stiili või õigekeelt. Hindamisel on tähtis, et õpilase kirjanduslik loovus leiaks toetamist ja tunnustamist.

KASUTATUD KIRJANDUS

Kätlin Kaldmaa, Anni Kalm „Ilmast ilma” - 6. klassi kirjandusõpik, Koolibri 2015
Haridus- ja Teadusministeerium „Põhikooli riiklik õppekava“

Ainevaldkond: keel ja kirjandus

III kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA		
Õppeaine nimetus	Eesti keel	
Koostaja(d)	Maila Jürgenson, Aarne Ruben	
Klass	7. klass	
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas	
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID		
Eesti keele õpetus taotleb, et õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • austab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat; • väärtustab head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina; • arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust; • arendab õigekirjaoskust; • õpib mõtestatult lugema ja kirjutama eri liiki tekste; • õpib hankima teavet erinevatest allikatest; harjub kasutama sõnaraamatuid ja käsiraamatuid, • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös.		
ÕPPESISU		
Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Kõik emakeeles käsitletavat teemat haaravad aineüleseid läbivaid teemasid.		
Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ning vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ja aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.		
Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.		
Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.		
Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.		
Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.		
Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja -edastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.		
AEG	TEEMA	ÕPPETEGEVUS
I TRIMESTER	Sõnaliigid	Käändsõnad ja käänded, pöörsõnad, muutumatud sõnad. Homonüümid.

	Kirjandiõpetus	Kirjandi ülesehitus, teemakohasus, stiil, tekstitüübid. Vormistamine käsitsi ja arvutil.
	Tegusõna	Tegusõna pöörded, tüvi, tunnus, pöördelõpp.
	Astmevaheldus	Laadi- ja vältevahelduse määramine.
II TRIMESTER	Meedia ja meediakanalid	Erinevad meediakanalid. Uudise tunnused , kirjutamine, analüüs.

	Ajavormid	Olevik, lihtminevik, täis- ja enneminetik. Ajavormide moodustamine.
	Tegumood	Isikulise ja umbisikulise tegumoe moodustamine.
	Kõneliigid	Jaatav ja eitav kõne.
	Kõneviis	Kindel, tingiv, käskiv, kaudne kõneviis.
III TRIMESTER	Sõnavormid	Tegusõna käändelised vormid ja põhivormid. Eeskujusõna, ÕS-i kasutamine.
	Sõnavara	Omasõna ja võõras sõna. Sünonüümid, paronüümid.
	Tegusõnade KLK	Liit-, ühend- ja väljendtegusõnad.
	Määrsõna	Määr- ja kaassõnade KLK, määrsõnaliited.
	Sõnastus ja stiil	Antonüümid, hüüdsõnad.

LÕIMING	
Võõrkeeled	Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist.
Matemaatika	Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Loodusained	Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimedid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.
Sotsiaalsained	Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalsainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.
Kirjandus	Kirjandustundides tekstidega töötamisel ja iseseisvalt kirjandust lugedes õpitakse moodustama õiget lausestust, grammatiliselt õigeid vorme, kirjalahemärkide kasutust ja arendatakse sõnavara.
Bioloogia	Kasutab õpitud keeleoskust tekstide lugemisel ja uute tekstide loomisel. Teeb referaadi bioloogia ainetel.
Meedia	Keeleõpetuse tundides loetakse erinevaid meediatekste, õpilane saab aru nende eesmärkidest, õpib kirjutama uudist, reportaaži, arvamuskirjut. Tunneb reklaami mõjutusviise.
ÜLDPÄDEVUSED	

Kultuuri- ja väärtuspädevus	Rõhutatakse vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Toetatakse sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest.
Enesemääratluspädevus	Toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keeletundides kui ka loovtöodes.
Õpipädevus	Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Ettevõtlikkuspädevuse	Pädevust soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keeleteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Digipädevus	Kasutab MS Word'i ja Exceli'i programme. Oskab leida internetiallikatest vajalikku informatsiooni ning kasutada veebisõnastikke.
LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskkond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. • Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. • Meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. <p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. • Kõne kuulamine ning selle põhjal küsimuste esitamine. • Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. <p>Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri.</p>	

Tekstiloome

- Teabe edastamine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine.
- Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ning esitamine.
- Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudise pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
- Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte ning kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ning sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ning selle ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.
- Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.
- Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

- Kirjakeel ja argikeel. Kirjakeele ja suhtluskeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. ÕSist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehäälduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

- Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veaohtlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid.
- Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.

Vormiõpetus ja õigekiri

- Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.
- Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käandelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördvormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendteigusõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Käandsõnad. Käanetevahelised seosed. Veaohtlikud käände vormid. Käandsõna astmevaheldus: veaohtlikud käandsõnad ja sõnavormid. Õige käände vormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käandsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.
- Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.

ÕPITULEMUSED

7. klassi lõpetaja:

- mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- kasutab korrektset kirjakeelt isiklikus ja avalikus elus; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhiregleid;
- osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- vahendab loetut ja kuuldu suuliselt ning kirjalikult;
- leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
- eristab tekstiliike ja oskab neid koostada ja esitada;
- kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õpilase teadmisi ja oskusi hinnatakse kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse sellest, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust, põhireeglite tundmist. Kontrolltööde hindamiskaala õpilase õpitulemuste järgi:

hinne 5 – 90-100 %, hinne 4 – 75-89 %, hinne 3 – 50-74 %, hinne 2 – 20-49 %,

hinne 1 – 0-19 %. Trimestrihinne kujunemisel on kaalukamad kontrolltööde ja kirjandite tulemused.

Etteütluste soovitatav pikkus 7. klassis on umbes 150 sõna, mille hulgas on ligikaudu 35 kriitilist ortogrammi.

Etteütluse hindamisel lähtutakse järgmisest skaalast:

hinne 5 – 1-2 viga, hinne 4 – 3-4 viga, hinne 3 – 5-7

viga, hinne 2 – 8-10 viga, hinne 1 – üle 11 vea.

Õpetaja võib panna kas madalama või kõrgema hinde, arvestades töö mahtu, ülesande keerukust, vigade arvu ja liiki.

Loovtööde hindamisel lähtutakse eesti keele riigieksami kirjandi hindamise juhendist. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla.

AINEKAVA ÜLDOSA

Õppeaine nimetus	Kirjandus
Koostaja(d)	Maila Jürgenson, Aarne Ruben
Klass	7. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas

ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID

Kirjanduse õpetus taotleb, et õpilane:

- loeb eakohast väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi, rikastab oma mõttemaailma;
- arendab kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust;
- arendab kirjanduse mõistmist, kujutlusvõimet, loovust ja kunstimaitset;
- huvitub ilukirjandusest ja paikkonna kultuurist;
- kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

ÕPPESISU

Tervikteosed Õpilane loeb läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanri kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut), millest üks on vabalt valitud luulekogu. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilase eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Valik tervikult käsitletavaid teoseid: August Kitzbergi „Libahunt”, Oskar Lutsu „Kevade”, Rowlingu „Harry Potteri” üks osa omal valikul, Helga Nõu „Pea suu!”, uudisteos omal valikul, mis on ilmunud viimase viie aasta jooksul, peab olema vähemalt 100 lk pikk.

Rahvaluule

Tutvub erinevate tekstidega: regilaulu, riimilise rahvalaulu, vanasõnade, mõistatuste, kõnekäändude, muinasjuttude ja muistenditega. Selgitab rahvaluule lühivormide tähendust. Teab erinevate rahvaluuležanrite liike ja oskab neid määrata.

Luule

Tutvub erinevate tekstidega: haiku, ballaadi, soneti ja vabavärsiga. Määrab luulekujundid: epiteet, võrdlus, isikustamine, metafoor, onomatopöa, riim. Esitab luuleteksti ilmekalt. Harjutab luuležanri määramist.

Dramaatika

Loeb ositi draamateksti. Eristab tragöödiat, draamat ja komöödiat.

Mõisted: kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul; eepika, lüürika, dramaatika; eepos, romaan, jutustus, novell; ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärs; tragöödia, komöödia.

Läbivad teemad

Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ning aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabe keskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabeedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid

K. J. Peterson, Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, E. Bornhöhe, O. Luts, L. Koidula, M. Under, A. H. Tammsaare, E. Niit, H. Runnel, H. Nõu.

Vastavalt valitud tervikteostele võib õpetaja põhjalikumalt tutvustada ka teisi autoreid.

LÕIMING

Eesti keel	Keele kasutus ja õigekiri erinevates kirjalikes tekstides ja oma kirjandites, sh ka kirjavahemärkide õige kasutus.
Muusika	Luule ja laulu seosed; tekst muusika põhjal ja vastupidi.
Kunst	Kirjanduse kui ühe kunstiliigi tajumine; illustratsioonid kirjandusteostes; tekstide sidumine kujutava kunstiga.

Geograafia	Reisikirjade lugemine ja analüüsimine, teksti paigutamine geograafilisse ruumi.
Inimeseõpetus	Eri tasemel suhtluste ja käitumismudelite analüüs kirjandustekstide toel.
Teabekeskkond ja arvutiõpetus	Ettekannete jaoks vajaliku info leidmine internetist ning vastava esitluse koostamine. Kirjandi vormistamine arvutil.
Ajalugu	Ajalooliste tekstikatkendite ja teostega töötamine.
Bioloogia	Bioloogiaalaste tekstikatkendite lugemine ja analüüsimine.
Teater ja draamaõpetus	Draamatekstide käsitlemine ja etendamine. Draama alaliikide mõistmine, teksti dramatiseerimine.

ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnas väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Väärtuspädevus tähendab suutlikkust hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	On tihedalt seotud väärtus- ja suhtluspädevusega. Sotsiaalse pädevuse kujundamisele aitab kaasa erinevate õpitöövormide kasutamine ning aktiivne osavõtt õpitava ainega seotud kultuuriprogrammidest.
Enesemääratluspädevus	Hõlmab suutlikkust lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ja inimsuhtes tekkivaid probleeme. Terapeutiline lugemine aitab paremini mõista iseendas toimuvat, lahendada probleeme, leevendada üksildustunnet, väljendada vastuolulisi kogemusi, soodustada emotsioonide väljendamist, objektiviseerida tundeid, ergastada kujutlusvõimet.
Õpipädevus	Arendab kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist; oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Ainevaldkonna õppeained toetavad ka suhtluspädevuse kujunemist, kujundavad nii suulise kui ka kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ja sobiva suhtlusviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	On kirjanduseõppes kõige väiksem kokkupuude, kuid on olemas, sest erinevate kirjalike tekstide raames näeb õpilane arvsõnade õiget kasutust, samuti saab teemade raames käsitleda matemaatikapädevuse vajalikkust erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevuse	Nii pädevuse kui ka vastutustunde kujunemist toetatakse kirjandus- või mediatekstidest lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka omaloomingulistest (kodu)töodes.
Digipädevus	Oskab arvutil koostada ja vormistada tekste. Oskab leida kirjanduslikke tekste ning muud vajalikku informatsiooni internetist.
LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	

Lugemine

- Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
- Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

- Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
- Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.
- Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemusepõhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
- Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt.
- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.
- Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust.
- Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
- Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.
- Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli ja miniatuuri tunnused.
- Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule. Motiivi olemus.
- Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
- Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ning esitamine.
- Luuleteksti esitamine. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi.

Omalooming

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:

- koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusi või muud sellist;
- haiku, vabavärsilise luuletuse, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilises ning koomilises loo, kirja teose autorile, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, kirjandusteose arvustuse, tegelase seletuskirja või muud sellist;
- muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöo kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse või muud sellist.

ÕPITULEMUSED

Lugemine

7. klassi lõpetaja:

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
- seostab ilukirjanduslikus teoses esitatud probleeme reaalse eluga;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.

Jutustamine

7. klassi lõpetaja:

- Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

7. klassi lõpetaja:

- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii

tekstist kui ka oma elust;

- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

7. klassi lõpetaja:

- tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
- selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
- mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mitmetähenduslikkuse mõistmine

7. klassi lõpetaja:

- Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;
- seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

Esitamine

7. klassi lõpetaja:

- esitab ilmekalt luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;

Omalooming

7. klassi lõpetaja:

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Ainekava õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust. Õpilase teadmiste ja oskustele antakse hinnanguid suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

Kuna hindamine on kirjandusõpetuses väga raske probleem, sest kunsti puhul on alati tegemist subjektiivsusega ning loovuse hindamiseks puuduvad kriteeriumid, on omaloominguliste tööde puhul soovituslik lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti, kirjalike ülesannete hindamisel hinnata rohkem töö sisu kui stiili või õigekeelt. Hindamisel on tähtis, et õpilase kirjanduslik loovus leiaks toetamist ja tunnustamist

Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja suulist tagasisidet.

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Eesti keel
Koostaja(d)	Karl Pütsepp, Aarne Ruben
Klass	8. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Eesti keele õpetus taotleb, et õpilane:	
<ul style="list-style-type: none"> • mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust; • järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; • suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt; • kirjutab, kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult; • leiab asjakohast teavet meediast ja internetist ja hindab seda kriitiliselt, • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös.	
ÕPPESISU	

Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Kõik emakeeles käsitletavat teemasid haaravad aineüleised läbivaid teemasid.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õpetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsede tegude ja hoiakute vastu.

AEG	TEEMA	ÕPPETEGEVUS
I TRIMESTER	Kirjandiõpetus	Kirjandi ülesehitus, teemakohasus, stiil, tekstitüübid, vormistamine käsitsi ja arvutil.
	Suhtlusolukorrad	Keel ja märgid. Suhtlusolukorrad.
	Käändsõna	Käändsõna liigid, osad, küsimused.
	Käänded	Arv: ainsus ja mitmus, küsimused, käänetevahelised seosed. Veaohtlikke käändsõnavorme, käändsõnad ÕSis.
	Omadussõna	Võrdlusastmed, veaohtlikud variandid.

II TRIMESTER	Tekstid koolis	Konspekt ja konspekterimine. Referaat.
	Astmevaheldus	Laadi- ja vältevaheldus.
	Teadus- ja aimekirjandus	Erinevad tekstiliigid. Uurimus. Õpistiilide test.
	Tuletamine	Nimi- ja omadussõnaliited. Kaashäälikuühend.
	Kokku- ja lahkukirjutamine	Nimi-, arv- ja omadussõnade KLK.
	Kõne	Suuline ja kirjalik tekst. Kõneliigid, ülesehitus, vormistus, esitamine.
	Algustäheortograafia	Nimi, nimetus, pealkiri.

III TRIMESTER	Meedia	Meediatekstid. Reportaaž. Pildid ajakirjanduses. Reklaam. Keelekasutus.
	Lauseliikmed	Alus, öeldis, sihitis, määrus, öeldistäide, täiend, lisand.
	Lauseliigid ja kirjavahemärgistamine	Täiendi ja lisandi kirjavahemärgistamine, koondlause, otsekõne, rindlause, põimlause, lauselühend.
	Veeb	Veebitekstid ja veebisuhtlus.
	Meediaetika	Suhtlemine meediaga. Rollimängud, rühmatööd.
	Keele ajalugu	Eesti kirjakeele areng. Keeleuendus ja – korraldus.

LÕIMING

Võõrkeeled	Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist.
Matemaatika	Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Loodusained	Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimedid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.
Sotsiaalsained	Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.
Kirjandus	Kirjandustundides tekstidega töötamisel ja iseseisvalt kirjandust lugedes õpitakse moodustama õiget lausestust, grammatiliselt õigeid vorme, kirjavahemärkide kasutust ja arendatakse sõnavara.
Meedia	Keeleõpetuse tundides loetakse erinevaid meediatekste, õpilane saab aru nende eesmärkidest, õpib kirjutama uudist, reportaaži, arvamislugu. Tunneb reklaami mõjutusviise.

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus	Rõhutatakse vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Toetatakse sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest.
Enesemääratluspädevus	Toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keeletundides kui ka loovtöodes.
Õpipädevus	Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus	Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
-----------------------	--

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Ettevõtlikkuspädevus	Pädevust soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keeleteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Digipädevus	Kasutab MS Word'i ja Exceli'i programme. Oskab leida internetiallikatest vajalikku informatsiooni ning kasutada veebisõnastikke.
LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvus õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskkond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	
Suuline ja kirjalik suhtlus	
<ul style="list-style-type: none"> Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, selle ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -vääriskus. 	
Teksti vastuvõtt	
<ul style="list-style-type: none"> Eri tekstiliikide eesmärgid ning keelekasutus, lugemine ja võrdlemine. 	

- Kõne kuulamine ning märkmete tegemine.
- Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. . Fakti ja arvamuse eristamine. Uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus – üleehitus ja pealkiri. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Pilt kui tekst ajakirjanduses.
- Veebilehed: eesmärgid ja üleehitus. Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine.
- Teadustekstide ja aimekirjanduse eesmärk, tunnused ja üleehitus.
- Tarbetekstide eesmärk, tunnused ja üleehitus. Konspekt ja konspekterimine.

Tekstiloom

- Alustekstide põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused.
- Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ning esitamine.
- Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest, pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
- Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõtte ning kirjandi üleehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ning sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ning selle üleehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.
- Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: seletuskiri, avaldus, taotlus. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.
- Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

- Kirjakeel ja argikeel. Eesti kirjakeele ajalugu ja tänapäev. Keeleuuendus ja keelekorraldus.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. ÕSist õigekirja ning õigehäälduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

- Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Käändsõnade tuletamine.
- Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.

Vormiõpetus ja õigekiri

- Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.
- Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käänevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käänevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.
- Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

Lauseõpetus ja õigekiri

- Lause. Lause suhtluseesmärgid.

- Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.
- Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused,

<p>rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks. <p>Muud õigekirjateemad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. • Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.
<p>ÕPITULEMUSED</p> <p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p><i>8. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • algatab, arendab, tõrjub ja katkestab nii suhtlust kui ka teemasid; • väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; • teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet. <p>Teksti vastuvõtt</p> <p><i>8. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi; • teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; • eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist. <p>Tekstiloom</p> <p><i>8. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis; • kirjutab eesmärgipäraselt kirjandit; • tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele ning esineb suuliselt. <p>Õigekeelsus ja keelehoole</p> <p><i>8. klassi lõpetaja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • teab eesti keele lauseehituse peajooni, tunneb keelendite stiiliväärtust; • teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni; • järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; • leiab õigekirjajuhiseid sõna- ja käsiraamatutest ning veebiallikatest; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsisid ja hinnates; • kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.
<p>HINDAMINE JA TAGASISIDE</p>

Õpilase teadmisi ja oskusi hinnatakse kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse sellest, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust, põhireeglite tundmist. Kontrolltööde hindamisskaala õpilase õpitulemuste järgi:
hinne 5 – 90-100 %, hinne 4 – 75-89 %, hinne 3 – 50-74 %, hinne 2 – 20-49 %, hinne 1 – 0-19 %. Trimestrihinne kujunemisel on kaalukamad kontrolltööde ja kirjandite tulemused.

Etteütluste soovitatav pikkus 7. klassis on umbes 150 sõna, mille hulgas on ligikaudu 35 kriitilist ortogrammi. Etteütluse hindamisel lähtutakse järgmisest skaalast: hinne 5 – 1-2 viga, hinne 4 – 3-4 viga, hinne 3 – 5-7 viga, hinne 2 – 8-10 viga, hinne 1 – üle 11 vea.

Õpetaja võib panna kas madalama või kõrgema hinne, arvestades töö mahtu, ülesande keerukust, vigade arvu ja liiki.

Loovtööde hindamisel lähtutakse eesti keele riigieksami kirjandi hindamise juhendist. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla.

AINEKAVA ÜLDOSA

Õppeaine nimetus	Kirjandus
Koostaja(d)	Maila Jürgenson , Eva-Liisa Mälksoo, Aarne Ruben
Klass	8. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas

ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID

Kirjanduse õpetus taotleb, et õpilane:

- loeb eakohast väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi, rikastab oma mõttemaailma;
- tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- huvitub ilukirjandusest ja paikkonna kultuurist;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid.

ÕPPESISU

Tervikteosed

- Õpilane loeb läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanri kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut), millest üks on vabalt valitud luulekogu. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilase eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Valik terviklikult käsitletavaid teoseid:

W. Golding „Kärbeste jumal“, A. de Saint-Exupéry „Väike prints“, Merle Karusoo „Olen kolmeteistkümne aastane“, Aidi Valliku teos „Kuidas elad, Ann?“, üks kriminaalromaan omal valikul, vabalt valitud noorsooraamat või uudisteos, mis on ilmunud viimase viie aasta jooksul, peab olema vähemalt 100 lk pikk teos.

Eepika

- Loeb ning eristab erinevaid eepikaliike: seiklusromaan, ajaloolist romaani, õudusjuttu, kunstmuinasjuttu, ulmeromaani, psühholoogilist romaani, kriminaaljuttust, noorsooromaani.

Dramaatika

- Loeb ositi draamateksti. Eristab tragöödiat, draamat ja komöödiat.

Luule

- Tutvub erinevate tekstidega: haiku, ballaadi, soneti ja vabavärsiga. Määrab luulekujundid: epiteet, võrdlus, isikustamine, metafoor, onomatopöa, riim. Esitab luuleteksti ilmekalt. Harjutab luuležanri määramist.

Müüt ja legend

- Tutvub maailma rahvaste müütidega maailma loomisest, sealhulgas mütoloogia allikate ning tuntumate legendide ja teemaga seotud autoritega. Arutleb elu ja maailma tekke üle, loob ise müüte ja legende.

Ajakirjandus ehk meedia

- Mõistab ja eristab erinevaid meedialiike: ajaleht, raadio, televisioon. Teab nende eesmärgi ja tajub mõjutusvahendeid. Saab aru, kuidas valmib ajaleht; analüüsib ja hindab telesaateid; õpib kirjutama uudist ja arvamislugu.

Mõisted

Idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane, epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, piltluule, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus, detektiivromaan, dialoog, draamatika, dramatiseering, eepika, eepos, ekraniseering, haiku, intriig, jutustus, kompositsioon, kulminatsioon, lavastus, lüürika, monoloog, motiiv, müüt, novell, poploor, puänt, reisikiri, remark, repliik, romaan, sonett, stroof, stseen, tragöödia, ulmeromaan, vabavärss.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid

Dumas, V. Hugo, A. Puškin, E. A. Poe, C. Dickens, A. de Saint-Exupéry, O. Wilde, T. Pratchett, W. Golding, A. Christie, A. Vallik, A. Kitzberg, D. Kareva, B. Alver, J. Kross. Vastavalt valitud tervikteostele võib õpetaja põhjalikumalt tutvustada ka teisi autoreid.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine.

Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhatakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitluse kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infotehnoloogia võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

LÕIMING

Eesti keel	Keele kasutus ja õigekiri erinevates kirjalikes tekstides ja oma kirjandites, sh ka kirjavahemärkide õige kasutus.
Muusika	Luule ja laulu seosed; tekst muusika põhjal ja vastupidi.
Kunst	Kirjanduse kui ühe kunstiliigi tajumine; illustratsioonid kirjandusteostes; tekstide sidumine kujutava kunstiga.
Geograafia	Reisikirjade lugemine ja analüüsimine, teksti paigutamine geograafilisse ruumi.
Inimeseõpetus	Eri tasemel suhtluste ja käitumismudelite analüüs kirjandustekstide toel.
Teabekeskond ja arvutiõpetus	Ettekannete jaoks vajaliku info leidmine internetist ning vastava esitluse koostamine. Kirjandi vormistamine arvutil.

Ajalugu	Ajalooliste tekstikatkendite ja teostega töötamine.
Bioloogia	Bioloogiaalaste tekstikatkendite lugemine ja analüüsimine.

Teater ja draamaõpetus	Draamatekstide käsitlemine ja etendamine. Draama alaliikide mõistmine, teksti dramatiseerimine.
-------------------------------	---

ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnas väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Väärtuspädevus tähendab suutlikkust hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	On tihedalt seotud väärtus- ja suhtluspädevusega. Sotsiaalse pädevuse kujundamisele aitab kaasa erinevate õpitöövormide kasutamine ning aktiivne osavõtt õpitava ainega seotud kultuuriprogrammidest.
Enesemääratluspädevus	Hõlmab suutlikkust lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. Terapeutiline lugemine aitab paremini mõista iseendas toimuvat, lahendada probleeme, leevendada üksildustunnet, väljendada vastuolulisi kogemusi, soodustada emotsioonide väljendamist, objektivierida tundeid, ergastada kujutlusvõimet.
Õpipädevus	Arendab kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist; oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Ainevaldkonna õppeained toetavad ka suhtluspädevuse kujunemist, kujundavad nii suulise kui ka kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ja sobiva suhtlusviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	On kirjanduseõppes kõige väiksem kokkupuude, kuid on olemas, sest erinevate kirjalike tekstide raames näeb õpilane arvsõnade õiget kasutamist, samuti saab teemade raames käsitleda matemaatikapädevuse vajalikkust erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevus	Nii pädevuse kui ka vastutustunde kujunemist toetatakse kirjandus- või meediatekstidest lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka omaloomingulistest töodes.
Digipädevus	Oskab arvutil koostada ja vormistada tekste. Oskab leida kirjanduslikke tekste ning muud vajalikku informatsiooni internetist.

LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	

Lugemine

- Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
- Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.
- Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

- Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.
- Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
- Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.
- Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.
- Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine.

- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine.
- Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine Müüdi

tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.

- Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.
- Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus.
- Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus.
- Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus.

• Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
- Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.
- Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

• Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist.

ÕPITULEMUSED

Lugemine

8. klassi lõpetaja:

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.

Jutustamine

8. klassi lõpetaja:

- Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

8. klassi lõpetaja:

- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, arutleb teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

8. klassi lõpetaja:

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
- selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust.

Teose mitmetähenduslikkuse mõistmine

8. klassi lõpetaja:

- seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja dramaatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust.

Esitamine

8. klassi lõpetaja:

- esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.

Omalooming

8. klassi lõpetaja:

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Ainekava õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

Kuna hindamine on kirjandusõpetuses väga raske probleem, sest kunsti puhul on alati tegemist subjektiivsusega ning loovuse hindamiseks puuduvad kriteeriumid, on omaloominguliste tööde puhul soovituslik lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti, kirjalike ülesannete hindamisel hinnata rohkem töö sisu kui stiili või õigekeelt. Hindamisel on tähtis, et õpilase kirjanduslik loovus leiaks toetamist ja tunnustamist.

Rakendatakse õppimist toetavat hindamist ja suulist tagasisidet.

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Eesti keel
Koostaja(d)	Karl Pütsepp, Aarne Ruben
Klass	9. klass
Õppeaine maht	3 tundi nädalas, 105 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Eesti keele õpetus taotleb, et õpilane:	
<ul style="list-style-type: none"> • mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust; • järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; • suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt; • kirjutab, kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldu suuliselt ning kirjalikult; • leiab asjakohast teavet meediast ja internetist ja hindab seda kriitiliselt, • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös. 	
ÕPPESISU	

Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Kõik emakeeles käsitletavat teemasid haaravad aineüleseid läbivaid teemasid.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam

endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest.

Teabekeskkond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

AEG	TEEMA	ÕPPETEGEVUS
I KURSUS	Kirjandiõpetus	Kirjandi ülesehitus, teemakohasus, stiil, tekstitüübid. Kirjutamise eesmärk ja idee. Kirjutamise eeltöö. Vormistamine käsitsi ja arvutil.
	Tekstiõpetus	Tekstitüübid, tekstiliigid, lugemisstrateegiad, mitmetasandilisus.
	Eesti keel Euroopas	Muutuv keel. Eesti keel maailma keelte seas. Keele areng ja dialektid.
	Häälikud	Häälikute liigitamine. Silbitamine ja poolitamine.
	Lühendid	Levinumad lühendid. ÕSi lühendivalimikuga töötamine.
	Täheortograafia	Sulghäälikud, <i>h</i> sõna alguses ja lõpus, kaashäälikuühend ja erandid, rõhuliide, <i>i</i> ja <i>j</i> erijuhud.
	Liitsõnad ja tuletised	Liitmine ja tuletamine, nimi-, omadus- ja tegussõnatuletis, nimetuletis. Kaashäälikuühend.
	Pilt ja tekst	Foto. Pilt ja tekst kui tervik. Info lugemine pildilt sh diagrammilt ja tabelilt.
	Oma ja võõras	Võõrsõnad, võõrnimed, tsitaatsõnad.

II KURSUS	Algustäheortograafia	Nimi, nimetus, pealkiri.
	Teksti toimetamine	Viimistlus ja toimetamine. Teksti ülesehitus. Lõik.
	Kokku- ja lahkukirjutamine	Pöörd-, käänd- ja muutumatute sõnade KLK.
	Tarbetekst	CV, motivatsioonikiri, taotlus, avaldus. Ametlik keelekasutus.
	Stiil	Ajakirjanduslik ja ilukirjanduslik stiil. Sõnavara.
III KURSUS	Veeb	Veebitekstid, veebisuhtlus.
	Kirjavahemärgistamine	Liht- ja liitlause (koond-, rind, põimlause, lauselühend). Otsekõne ja kaudkõne. Täiend ja lisand.
	Meedia	Raadio ja televisioon.
	Kordamine ja eksamiks valmistumine	Erinevad teemad ja materjalid.
LÕIMING		
Võõrkeeled	Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist.	

Matemaatika	Matemaatika õppetextide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Loodusained	Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.
Sotsiaalsained	Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.
Kirjandus	Kirjandustundides tekstidega töötamisel ja iseseisvalt kirjandust lugedes õpitakse moodustama õiget lausestust, grammatiliselt õigeid vorme, kirjavahemärkide kasutust ja arendatakse sõnavara.
Meedia	Keeleõpetuse tundides loetakse erinevaid meediatekste, õpilane saab aru nende eesmärkidest, õpib kirjutama uudist, reportaaži, arvamusalugu. Tunneb reklaami mõjutusviise.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Rõhutatakse vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	Toetatakse sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest.

Enesemääratluspädevus	Toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keeletundides kui ka loovtöodes.
Õpipädevus	Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.
Ettevõtlikkuspädevuse	Pädevust soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keeleteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Digipädevus	Kasutab MS Word'i ja Exceli'i programme. Oskab leida internetiallikatest vajalikku informatsiooni ning kasutada veebisõnastikke.
LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsiooneetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus.
- Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Väitlus, väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

- Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
- Tarbetekstide eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine.
- Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keeekasutus.

Tekstiloomed

- Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus.
- Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused.
- Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.
- Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.
- Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.
- Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
- Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Õigekeelsus ja keelehoole Üldteemad

- Keeleuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Sõnavaraõpetus

- Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.
- Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmis

ÕPITULEMUSED

Suuline ja kirjalik suhtlus

9. klassi lõpetaja:

- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- sekkub asjalikult avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal.

Teksti vastuvõtt

9. klassi lõpetaja:

- loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- teeb järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust;

Tekstiloomed

9. klassi lõpetaja:

- kirjutab arutlevat kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamused;
- kirjutab elulugu, avaldust, seletuskirja ja taotlust;
- seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega;
- vahendab kuuldu ja loetu tekste sobiva pikkuse ja täpsusega;

Õigekeelsus ja keelehoole

9. klassi lõpetaja:

- väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi;
- edastab võõrkeeles kuuldu ja loetu infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
- tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;
- tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õpilase teadmisi ja oskusi hinnatakse kirjalike ja suuliste tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse sellest, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust, põhireeglite tundmist.

Kontrolltööde hindamiskaala õpilase õpitulemuste järgi:

hinne 5 – 90-100 % , hinne 4 – 75-89 % , hinne 3 – 50-74 % , hinne 2 – 20-49 % , hinne 1 – 0-19 % .

Etteütluste soovitatav pikkus 9. klassis on umbes 170 sõna, mille hulgas on ligikaudu 45 kriitilist ortogrammi. Etteütluste hindamisel lähtutakse järgmisest skaalast: hinne 5 – 1-2 viga, hinne 4 – 3-4 viga, hinne 3 – 5-7 viga, hinne 2 – 8-10 viga, hinne 1 – üle 11 vea.

Õpetaja võib panna kas madalama või kõrgema hinde, arvestades töö mahtu, ülesande keerukust, vigade arvu ja liiki.

Loovtööde hindamisel lähtutakse eesti keele riigieksami kirjandi hindamise juhendist.

Lisaks numbrilisele hindamisele rakendatakse ka õppimist toetavat hindamist ja suulist tagasisidet.

--

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Kirjandus
Koostaja(d)	Karl Pütsepp, Aarne Ruben
Klass	9. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
<p>Kirjanduse õpetus taotleb, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb eakohast erizhanrilist väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab luigejaoskusi; • väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; • tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat; • mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise; • väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid; • kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti. 	
ÕPPESISU	
<p>Tervikteosed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane loeb läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanri kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut), millest üks on vabalt valitud luulekogu. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilase eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära. <p>Valik terviklikult käsitletavaid teoseid: Katrin Reimuse „Haldjatants” või M. Undi „Hüvasti, kollane kass!“, „Tere, kollane kass!“, L. Koidula „Säärane mulk”, Eduard Vilde „Pisuhänd”, A. Kivikas „Nimed marmortahvil“ (esimene osa), V. Uibopuu „Janu“, uudisteos (viimase 10 a jooksul ilmunud) omal valikul, nüüdisaegne eesti autori luulekogu (nt K. Ehini, J. Kaplinski, T. Soometsa, E. Viidingu, T. Önnepalu, M. Heinsaare vm)</p> <p>I rühmal lisaks: A. de Saint-Exupéry “Väike prints”, vähemalt kolm F. Tuglase novelli omal valikul, J. Gaarder “Apelsinitüdruk”, G. Orwell “Loomade farm”, A. Kivirähki näidend omal valikul</p> <p>Eepika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loeb ning eristab erinevaid eepikaliike. <p>Rahvaluule</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutvub erinevate tekstidega: regilaulu, riimilise rahvalaulu, vanasõnade, mõistatuste, kõnekäändude, muinasjuttude ja muistenditega. Selgitab rahvaluule lühivormide tähendust. Teab erinevate rahvaluuležanrite liike ja oskab neid määrata. <p>Luule</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutvub erinevate tekstidega: haiku, ballaadi, soneti ja vabavärsiga. Määrab luulekujundid: epiteet, võrdlus, isikustamine, metafoor, onomatopöa, riim. Esitab luuleteksti ilmekalt. Harjutab luuležanri määramist. <p>Draamatika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loeb ositi draamateksti. Eristab tragöödiat, draamat ja komöödiat. 	

Mõisted: idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane, allegooria, alltekst, ellips, epiteet, inversioon, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus, arvustus, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss, arutlev tekst.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Sissevaateid A. Alliksaare, F. Tuglase, A. H. Tammsaare, B. Alveri, M. Underi, H. Visnapuu, M. Undi, A. Kivikase, A. Kivirähki, M. Heinsaare, A. Ehini, K. Ristikivi, A. Gailiti, E. M. Remarque´i, L. Meri elu- ja loominguloosse

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infouhiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

LÕIMING

Eesti keel	Keele kasutus ja õigekiri erinevates kirjalikes tekstides ja oma kirjandites, sh ka kirjavahemärkide õige kasutus.
Kunst	Kirjanduse kui ühe kunstiliigi tajumine; illustratsioonid kirjandusteostes; tekstide sidumine kujutava kunstiga.
Ajalugu	Ajalooliste tekstikatkendite ja teostega töötamine.
Religiooniõpetus	Tekstikatkendid piiblist. Piibli õpetussõnade kattuvus eesti vanasõnadega. Kümme käsku.
Inimeseõpetus	Eri tasemel suhtluste ja käitumismudelite analüüs kirjandustekstide toel.
Teater ja draamaõpetus	Draamatekstide käsitlemine ja etendamine. Draama alaliikide mõistmine, teksti dramatiseerimine.
Teabekeskond ja arvutiõpetus	Ettekannete jaoks vajaliku info leidmine internetist ning vastava esitluse koostamine. Kirjandi vormistamine arvutil.

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus	Väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnas väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Väärtuspädevus tähendab suutlikkust hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.
Sotsiaalne- ja kodanikupädevus	On tihedalt seotud väärtus- ja suhtluspädevusega. Sotsiaalse pädevuse kujundamisele aitab kaasa erinevate õpitöövormide kasutamine ning aktiivne osavõtt õpitava ainega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus	Hõlmab suutlikkust lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. Terapeutiline lugemine aitab paremini mõista iseendas toimuvat, lahendada probleeme, leevendada
------------------------------	--

	üksildustunnet, väljendada vastuolulisi kogemusi, soodustada emotsioonide väljendamist, objektiveerida tundeid, ergastada kujutlusvõimet.
Õpipädevus	Arendab kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist; oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Suhtluspädevus	Ainevaldkonna õppeained toetavad ka suhtluspädevuse kujunemist, kujundavad nii suulise kui ka kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ja sobiva suhtlusviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	On kirjanduseõppes kõige väiksem kokkupuude, kuid on olemas, sest erinevate kirjalike tekstide raames näeb õpilane arvsõnade õiget kasutust, samuti saab teemade raames käsitleda matemaatikapädevuse vajalikkust erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevus	Nii pädevuse kui ka vastutustunde kujunemist toetatakse kirjandus- või meediatekstidest lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka omaloomingulistes (kodu)töodes.
Digipädevus	Oskab arvutil koostada ja vormistada tekste. Oskab leida kirjanduslikke tekste ning muud vajalikku informatsiooni internetist.

LÄBIVAD TEEMAD

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvus õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärasest ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskkond	Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsiooneetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Väärtused ja kõlblus	Taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
ÕPPETEGEVUS	
Lugemine <ul style="list-style-type: none"> • Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. • Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. 	

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

- Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

- Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.
- Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
- Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.
- Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjustagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
- Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- Tegelasel analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelasel suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasel sisekonflikti äratundmine.
- Tegelasel vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelasel tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasel rühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.
- Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatud seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.
- Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.
- Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine.
- Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
- Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused.
- Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.
- Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
- Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud

tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms. · Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

ÕPITULEMUSED

Lugemine

9. klassi lõpetaja:

- loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

Jutustamine

9. klassi lõpetaja:

- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

9. klassi lõpetaja:

- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine 9.

klassi lõpetaja:

- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mitmetähenduslikkuse mõistmine

9. klassi lõpetaja:

- seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

Esitamine

9. klassi lõpetaja:

- koostab ja esitab teost tutvustava ettekande.

Omalooming

9. klassi lõpetaja:

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Ainekava õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilasi teavitatakse, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti

keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

Kuna hindamine on kirjandusõpetuses väga raske probleem, sest kunsti puhul on alati tegemist subjektiivsusega ning loovuse hindamiseks puuduvad kriteeriumid, on omaloominguliste tööde puhul soovituslik lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti, kirjalike ülesannete hindamisel hinnata rohkem töö sisu kui stiili või õigekeelt. Hindamisel on tähtis, et õpilase kirjanduslik loovus leiaks toetamist ja tunnustamist.

Lisaks numbrilisele hindamisele rakendatakse ka õppimist toetavat hindamist ja suulist tagasisidet.